

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Problem som små och medelstora företag möter i affärsförbindelser över EU:s inre gränser inklusive överensstämmelse med tekniska krav"

(97/C 206/15)

Den 26 mars 1996 beslöt Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 23.3 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Problem som små och medelstora företag möter i affärsförbindelser över EU:s inre gränser inklusive överensstämmelse med tekniska krav".

Sektionen för industri, handel, hantverk och tjänster, som var ansvarig för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 3 mars 1997. Föredragande var Eugène Muller, medföredragande var Christos Folias.

Vid sin 345:e plenarsession den 23-24 april 1997 (sammanträdet den 23 april 1997) antog Ekonomiska och sociala kommittén med 79 röster för och 2 nedlagda röster följande yttrande.

1. Inledning

1.1. Om Europa skall kunna bli ett "gränslöst Europa" måste särskild uppmärksamhet riktas mot vad som äger rum längs de gränser som skall avskaffas. Gränsregionerna inom gemenskapen utgör en anseelig del av EU:s yta. Gemenskapspolitikens gränsöverskridande karaktär är uppenbar och när gemenskapens politik genomförs i länder som ligger intill varandra uppstår ibland betydande skillnader i hur detta sker. Dessa skillnader, och de ansträngningar som görs för att uppnå integration och sammanhållning, får andra (dvs. direkta) konsekvenser för medborgarna i dessa regioner, vars politiska, demografiska, ekonomiska, sociala, kulturella, geografiska och historiska egenart inte får ignoreras. Det utbyte som äger rum över gränserna i dessa regioner kan ge värdefulla upplysningar om huruvida det är möjligt att komma till rätta med eventuella brister och på vilket sätt detta i så fall skall göras.

1.2. Man kan konstatera att de små och medelstora företagen i Europeiska unionen⁽¹⁾ tillsammans medverkar till social stabilitet och ekonomisk utveckling. Därför kan man utan problem inse att dessa företag på ett avgörande sätt skulle kunna bidra till att stärka den viktiga roll som brohuvud som gränsregionerna spelar när det gäller den inre marknadens utveckling. Dessa företag är aktiva inom en mängd olika verksamhetsfält. De vänder sig i allmänhet till en lokal kundkrets som är lätt att identifiera. De kan inte dra fördel av den eventuella "anonymitet" som avstånd ger. De måste organisera sig och bygga upp en strategi på ett sådant sätt att de blir väl integrerade i en regional gränsöverskridande marknad med egna dimensioner och särdrag.

1.3. Detta bidrag är inte bara av ekonomisk och social karaktär. Det kan också utgöra ett dynamiskt inslag på många områden, exempelvis kulturliv, erfaren-

hetsutbyte, sökande efter "bästa metoder", uppvärdering av de mänskliga relationerna, ömsesidig förståelse och respekt för den berörda regionens särdrag. Om detta bidrag skall kunna förverkligas och dessutom bära frukt, måste de små och medelstora företagen kunna verka på villkor och i en miljö som motsvarar de grundläggande krav som den inre marknadens funktionsätt ger upphov till.

1.4. Syftet med detta yttrande är just att undersöka i hur hög grad dessa grundläggande villkor är uppfyllda och vilka slags problem som de små och medelstora företag kan stöta på i utbytet över gränserna. Denna undersökning skall ske på grundval av information som samlats in på plats i samband med möten med dem som omedelbart berörs i samhället och näringslivet.

1.5. Den information som erhållits på detta sätt gör det möjligt att efter kompletteringar med studier som gjorts för ett antal gränsregioner dra slutsatser av allmän giltighet för små och medelstora företag som verkar i dessa regioner.

1.6. Ekonomiska och sociala kommittén, och särskilt dess "Observationsgrupp för den inre marknaden", anser att sådana specifika analyser och undersökningar av problem direkt "på plats", på medborgarnivå och i detta fall bland de små och medelstora företagen, kan utgöra ett instrument för att på ett riktigt sätt bedöma hur den inre marknaden fungerar.

1.7. Kommittén avser inte att i sin roll som företrädare för samhälls- och näringslivets organisationer inom Europeiska unionen endast komma med ett konstaterande. Vi är också skyldiga att föra fram ett budskap, att sända signaler och till kommissionen, Europaparlamentet och rådet rikta förslag om åtgärder och insatser som kan göras för att lösa eventuella problem och undanröja en del hinder som skulle kunna göra det svårare för ett stort antal medborgare att verkligen inse vilka välgörande effekter den utvidgade marknaden får. Vi får inte svika dem i deras förväntningar. ESK vill dessutom hänvisa till några av de yttranden som kom-

(1) Handels-, hantverks-, turism- och tjänstesektorerna, osv.

mittén utarbetat om den inre marknads sätt att fungera⁽¹⁾.

1.8. Det är ett faktum att den problematik som de små och medelstora företagen för närvarande möter i gränsregionerna inom gemenskapen, är mycket mångfacetterad i fråga om intensitet och prioriteringar. De problem som uppstår har emellertid många gemensamma drag. Man kan hävda att de också i viss mån gäller för de medlemsstater i EU som har få eller inga direkta gränser till en eller flera medlemsstater i unionen. Man får heller inte bortse från de specifika problem som kan uppstå till följd av denna geografiska och politiska situation. De måste bli föremål för särskilda utredningar, speciellt mot bakgrund av den politik som förs avseende utvidgning av EU.

1.9. Dessutom är det på sin plats att understryka att de problem som sammanhänger med handel inom gemenskapen och med principerna om fria varuflöden redan nu antar olika former i de länder som skrivit under EES-avtalet, vilket trädde i kraft den 1 januari 1994. Som exempel kan nämnas Norge, Island och Liechtenstein, som i detta sammanhang ingår i EU:s verksamhetsområde.

2. Analys

2.1. Allmänna kommentarer

2.1.1. De upplysningar som inhämtats vid hearingarna i Luxemburg och Innsbruck rör en avsevärd mängd problem som bör noteras. Då det inte är möjligt att lämna en detaljerad förteckning i det här yttrandet har kommittén därför ansett det vara nödvändigt att göra en genomgång av dem i en rapport som presenteras i form av bilaga eller sammanställning. De upplysningar som ges på detta sätt är givetvis alltiämt lika viktiga. Som information kan nämnas att de problem som diskuterades vid de två sammankomsterna rör administrativa avgifter och de regler som inte står i proportion till det gränsöverskridande utbytets volym och omfattning, förfarandena för att registrera företag, olämpliga ordningar för miljöskatter förenade med förpackningsvillkor, deklarationer för skatter och sociala avgifter, dubbelbeskattning av företag och arbetstagare, otillräckliga möjligheter att vidta rättsliga åtgärder, begränsade möjligheter att delta i offentlig upphandling, osv.

⁽¹⁾ Strategiska programmet — den inre marknaden, EGT nr C 304, 10.11.1993, s. 10.

Rapport om den inre marknaden, EGT nr C 195, 18.7.1994, s. 6.

Små och medelstora företag: det integrerade programmet, skatter och Andra rapporten från Europeiska observationsgruppen för små och medelstora företag, EGT nr C 102, 24.4.1995.

Andra årsrapporten om den inre marknaden, EGT nr C 39, 12.2.1996, s. 70.

Tredje årsrapporten om observationsgruppen för små och medelstora företag, EGT nr C 82, 19.3.1996.

Tredje årsrapporten om den inre marknaden, EGT nr C 212, 22.7.1996, s. 40.

Integrerade programmet för små och medelstora företag, EFT nr C 56, 24.2.1997.

2.1.2. De problem som avslöjats gäller ofta små och medelstora företag i allmänhet. De har emellertid en särskild karaktär här, då de får en särskild styrka till följd av att de uppstår i ett område där två olika nationer möts och samtidigt i ett sammanhang av gränsöverskridande regional integration.

2.1.3. Kommittén vill med skärpa framhålla att det behövs en integrerad politik som främjar de berörda företagen, och anledningen till detta är givetvis en omsorg om att den inre marknaden skall fungera väl. Ett annat skäl är också en strävan att stärka sammanhållningen i Europa. Många gränsregioner i Europa befinner sig faktiskt — till följd av sin perifera situation — ännu i dag i ett missgynnat läge i förhållande till de mer centralt belägna regionerna i Europa. Därför måste de ges särskild uppmärksamhet i syfte att främja deras ekonomiska tillväxt och förbättra sysselsättningsmöjligheterna. Detta skulle också lämna utrymme för de små och medelstora företagen att vidga sitt verksamhetsfält, som tidigare på ett märkbart sätt begränsades av gränserna mellan olika grannländer.

2.1.4. På initiativ av de små och medelstora företagens branschorganisationer och med stöd från kommissionen (särskilt GD XXIII) har olika utredningar och undersökningar utförts före och efter införandet av den inre marknaden år 1993. I dessa beskrivs situationen i de berörda regionerna, och förslag till lösningar framförs. Observationsgruppen för den inre marknaden kan dra fördel av dessa arbeten och avstå från att i detta yttrande återupprepa alla de fall som avslöjats som hinder för den inre marknaden inom de berörda branscherna och regionerna⁽²⁾.

2.1.5. Dessa arbeten, rapporter, anföranden och undersökningar visar — tillsammans med de sammankomster som äger rum med berörda branschorganisationer — på ett mer eller mindre direkt sätt att det till följd av gränsernas öppnande och tillämpningen av reglerna om fri rörlighet, och vid sidan av de hinder som nämns under punkt 2.2 nedan, åtminstone i vissa branscher har uppstått en dynamik som utgår från företagen och deras organisationer och delvis bärs upp av offentliga organ och av Europeiska unionen⁽³⁾.

⁽²⁾ a) Tolv utredningar genomförda under 1995/1996 om småföretagen och hantverkssektorn i gränsområdena.

b) Sju "Byråer för företags utveckling över gränserna" (BDTE), som inrättats i gränsområdena mellan Österrike och Italien, Storbritannien och Irland, Spanien och Frankrike, Tyskland och Frankrike, Tyskland och Belgien, Frankrike och Belgien samt Italien och Frankrike, har utarbetat sina verksamhetsrapporter.

c) "Hantverk och småföretag i gränsområden", ett av de huvudteman som behandlades vid andra europeiska konferensen för hantverk och småföretag i Berlin (26-27 september 1993).

⁽³⁾ Samrådsmöte i Luxemburg den 11 november 1996: Rheinland-Pfalz, Saarland, Lorraine, belgiska provinsen Luxemburg, storhertigdömet Luxemburg; och i Innsbruck den 21 november 1996: Österrike, Italien, Bayern.

2.1.6. Följande positiva effekter och framtidsutsikter bör nämnas i samband med den inre marknads sätt att fungera:

- Nya möjligheter till expansion och diversifiering för dynamiska och högpresterande företag till följd av att dessa företags geografiska verkningsområde kan vidgas utan att det uppstår sådana problem som är förenade med omlokalisering.
- Satsningar från de små och medelstora företagens sida för att anpassa sig till och klara av en ökande konkurrens på ett relativt begränsat område och för att tillfredsställa "nya" konsumenters behov och vanor.
- Fokusering på satsningar som syftar till större konkurrenskraft, vilket leder till ökande medvetenhet om åtgärder som måste vidtas på olika verksamhetsnivåer. Krav på anpassning av företagsledningsmetoderna, förbättring av yrkeskunskaperna, effektivitet i investeringsstrategierna, ändamålsenliga former för samarbete, samordningsvinster och information över gränserna, klarläggande av gemensamma problem och genomförande av lösningar på problemen. Detta positiva förhållningssätt kan belysas av åtgärder som vidtagits konkret och som ofta bygger på bilaterala avtal som slutits i en anda av partnerskap.
- I små och medelstora företag uppstår kompletterande och nya verksamheter till följd av en förstärkning av samarbetet och en större bredd på efterfrågan i gränsregioner, vilket leder till möjligheter att skapa nya arbetstillfällen.
- En testning inte bara av små och medelstora företags flexibilitet och rörlighet utan också av uppbyggnad, arbetsmetoder och effektivitetsnivå i deras branschorganisationer liksom i andra stödorgan, vilkas roll som katalysator och multiplikator bör framhävas.
- Användning av de Euro Info Centres (EIC) som inrättats med kommissionens stöd och uppmuntran av lokala och regionala initiativ med generell räckvidd eller för enskilda sektorer: informations- och samordningskontor inom särskilda områden såsom offentlig upphandling, tekniska standarder, avfallshantering och miljöskydd, samt organ som har till uppgift att studera de gränsöverskridande marknaderna, att informera och öka medvetenheten om exportfrågor, att organisera kollektiv eller individuell medverkan i utställningar i regionen eller att organisera sammankomster i syfte att främja samarbete mellan företag, ibland i samverkan med forskningsinstitut i regionen.

2.2. Hinder

Kommitténs hållning är att försöka sprida bättre kännedom av små och medelstora företagens problem, och observationsgruppen för den inre marknaden vill därför lägga tonvikten på dessa företags verkliga skäl till oro.

2.2.1. Anledningen till att kommittén i punkt 2.1.5 ovan vill anföra vissa positiva aspekter är inte att bagatellisera de skäl till oro som små och medelstora företag i gränsregionerna har. Utan snarare att man vill värna om objektiviteten och dra upp några riktlinjer för en positiv ansats som kan leda till att situationen förbättras. Efter — visserligen fragmentariska — samtal med berörda företag vill kommittén framföra följande synpunkter.

2.2.2. I olika yttranden från kommittén och särskilt i de yttranden som utarbetats av observationsgruppen för den inre marknaden har de problem beskrivits som de små och medelstora företagen möter i den inre marknads nuvarande sätt att fungera. Vad gäller den problematik som särskilt behandlas i detta yttrande har kommissionen tillgång till mycket ingående beskrivningar av de svårigheter som de små och medelstora företag som är verksamma i gränsregioner möter. Medlemsstaternas politiska organ kan inte vara ovetande om situationen — Europaparlamentets ledamöter är informerade om denna. Vid utarbetandet av det här yttrandet behöver därför kommittén inte genomföra några nya undersökningar.

2.2.3. Bland det motstånd och de hinder som kommittén anser sig ha identifierat på ett övergripande sätt finns givetvis sådana som har en mer allmän karaktär och inte bara gäller små och medelstora företag i gränsregioner. Men de kan emellertid anta en mer påträngande, tillspetsad och akut form i dessa regioner. De måste därför betraktas i ljuset av detta.

2.2.4. När det gäller EU:s utveckling och den ofrånkomliga processen att öppna Europa, hävdar somliga att "gränserna är mentala". Man skulle också kunna säga att "gamla sanningar är seglivade", något som på intet sätt gör det mindre nödvändigt att försöka finna de verkliga och sannolika orsakerna till dessa barriärer av psykologisk art, som för övrigt också omvitnas av de intervjuade företrädarna för de små och medelstora företagen.

2.2.4.1. Orsakerna till sådana barriärer kan återfinnas hos beslutsfattare och aktörer på alla nivåer. De kan bero på otillräcklig information eller på ett tekniskt språkbruk som är svårt att förstå för den oinvigde och som hindrar en normal förståelse av positiva och negativa moment i det europeiska projektet. Andra orsaker kan vara inexakta eller felaktiga bedömningar av situationen och av den utsträckning i vilken resultaten av den inre marknaden slår igenom i vardagslivet för medborgare och små och medelstora företag i gränsregionerna. De kan också bero på en relativ oförmåga att lyssna, såväl nedåt som uppåt.

2.2.4.2. Barriärerna kan också skyllas på vågade eller alltför spekulativa ställningstaganden eller förklaringar från politiker eller journalister, som antingen skapar

orealistiska förväntningar eller har en ensidigt negativ effekt. De har ofta sin grund i en fruktan för eventuella politiska, ekonomiska, sociala och kulturella förändringar och för oöverskådliga ändringar i ingrodna vanor och hållningar.

2.2.4.3. Det är en lång och svår process att försvaga och undanröja sådana hinder. Detta kan bara göras genom att oförtrutet föra fram ett positivt budskap baserat på konkreta fakta. För de små och medelstora företagens vidkommande betyder detta att det måste skapas en miljö som kan uppmuntra dem att göra en aktiv insats i den egna gränsregionen och att på eget initiativ och av egen kraft övervinna hindren.

2.2.5. Vid sidan av dessa barriärer av psykologisk art finns hinder som är specifika för de små och medelstora företagen och som skiljer dem från större företag, särskilt när det gäller regionala affärsförbindelser över gränserna. De chefer för små och medelstora företag, som vill eller är tvungna att utvidga sin verksamhet över gränserna, kan stöta på hinder som: företagets ringa storlek och svaga struktur, avsaknad av information om de intilliggande marknaderna, brist på erfarenheter vad gäller olika slags affärssed, avsaknad av en strategisk uppbackning och av lämplig utbildning, brist på ekonomiska medel, bristande kunskaper om olika stödinstrument, tvekan inför mängden av regleringar, förfaranden och administrativa formaliteter och förfaranden. Det är uppenbart att nationella myndigheter och branschorganisationer måste vidta lämpliga åtgärder på området, eventuellt med stöd från kommissionen.

2.2.6. I gränsregionerna uppstår också hinder som sammanhänger med den geografiska, historiska och politiska situationen, som kan vara avgörande för om, och i vilken utsträckning, det kan utvecklas något som skulle kunna kallas en "gränskultur". Om man bortser från språkproblem, kan denna kultur på ett påtagligt sätt bidra till integrationen över gränserna och till de små och medelstora företagens etableringsmöjligheter. För gränsregioner eller -områden, där denna gränskultur inte finns, borde man genom olika utvecklingsprogram systematiskt försöka främja uppkomsten av en ekonomisk väv, där små och medelstora företag inom olika branscher skulle kunna finna en plats. När sådana program utarbetas och genomförs måste man se till att företrädare för små och medelstora företag kan medverka. I detta sammanhang är det intressant att notera att man inom ramen för de åtgärder som vidtagits för att fastlägga en bättre samordnad och mer enhetlig gränsöverskridande regionalpolitik i Saar-Lor-Lux-regionen (Tyskland — Frankrike — Belgien — Luxemburg) också tycks kunna tänka sig att inrätta ett interregionalt ekonomiskt och socialt råd, vilket skulle ge möjlighet för organisationer ur samhälls- och näringsliv att på ett mer direkt sätt delta i genomförandet av en sådan politik.

2.2.7. De utredningar som gjorts om integrationen i gränsregionerna visar att det finns betydande hinder som hänger samman med lagar och förordningar och framför allt med hur dessa lagar och förordningar införlivas i nationell lagstiftning samt hur de tillämpas. I gränsregionerna uppfattas dessa hinder som permanenta och störande. De antar ibland groteska former och gör att de små och medelstora företagen antingen överger sina verksamhetsprojekt eller försöker kringgå dessa hinder med sådana medel som — hur sinnrika de än är — leder till oacceptabel diskriminering och snedvridning av konkurrensen. Den mängd svårigheter som rapporterats är ofta ett resultat av gemenskapslagstiftningens komplexitet och av villkoren för dess praktiska tillämpning. I detta sammanhang framfördes uttryckliga krav på att de administrativa bördorna skulle lindras och förenklas, och detta gäller i synnerhet systemet "Intrastat".

2.2.7.1. Skillnader mellan de olika berörda medlemsstaternas lagar och andra författningar, särskilt vad gäller skatter, social säkerhet, arbetsrätt och regler om offentlig insyn kan skapa betydande svårigheter, eller rentav outhärdliga hinder i den mån de leder till diskriminerande situationer eller illojal konkurrens, eller används för att rättfärdiga orimliga administrativa krav.

2.2.8. Inom de små och medelstora företagen är det de administrativa hindren, invecklade förfaranden och otillräckliga möjligheter att överklaga som väcker mest oro och missnöje med hänsyn till Europeiska unionens utveckling. Kommittén vill med kraft framhålla det nödvändiga i att man på nationell, regional och lokal myndighetsnivå uppvisar större flexibilitet när det gäller tillämpningen av reglerna.

2.2.8.1. När det gäller fri tillgång till marknader i grannlandets gränstrakter och olika former av etablering (fast etablering, temporärt eller säsongsbetonat tillhållande av tjänster) uppstår många slags svårigheter vilka ofta uppfattas som nedsättande eller diskriminerande i den mån som kraven är särskilt stränga mot utländska företag.

2.2.9. Det uppenbarligen outtömliga ämnet tekniska standarder har fått en såväl bred som detaljerad behandling i ESK:s yttrande CES 690/96 (föredragande: Johannes M. Jaschick) om "Tekniska standarder och ömsesidigt erkännande" ⁽¹⁾, och ytterligare fakta framkom vid de två hearingar som hölls i Stockholm och Milano i januari 1996. I det ovan nämnda yttrandet har kommittén behandlat de "försök" som gjorts att undanröja tekniska handelshinder, beskrivit det aktuella läget och lagt fram en rad förslag till rekommendationer. Dessa rekommendationer är fortfarande relevanta.

2.2.9.1. Man har uppskattat att det år 1985 samtidigt existerade mer än 100 000 olika nationella tekniska

⁽¹⁾ EGT nr C 212, 22.7.1996.

specifikationer i det dåvarande EEG. Dessutom får kommissionen meddelande om i genomsnitt mer än 450 nya nationella tekniska regler varje år. Om denna situation fortsätter, skulle den inre marknaden bli en ouppnåelig utopi där endast ett av två onda ting skulle kunna väljas: högre produktions- eller anpassningskostnader, eller inga exportmöjligheter. Det bör erinras om att 76 % av värdet av handeln inom EU berörs av tvingande tekniska specifikationer.

2.2.9.2. De tekniska kraven kan få konsekvenser för såväl utformning och produktion som försäljning och marknadsföring samt servicekostnader och servicepolitik, vilket kan underminera de affärsverksamheter som de var avsedda att understödja. De fulla verkningarna för de små och medelstora företagen till följd av de krav som hänförs sig till att olika metoder tillämpas, kommer att framstå i all sin tydlighet först när man tar den redan uppnådda harmoniseringsgraden i betraktande⁽¹⁾.

2.2.9.3. Följande aktiviteter påverkas avsevärt vid handel över gränserna:

- Produkter och tjänster för byggnadsindustrin: brist på enhetliga standarder, byggnadsföreskrifter, konstruktionskrav, tekniska krav och referenser, säkerhetskrav vid installationer etc. (elektricitet, gas, VVS osv).
- Livsmedel (bageri-, kött- och mjölkprodukter): veterinärlagstiftning, olika ingredienser tillåtna i olika länder, lagringsvillkor under transporter, fakturering, märkning, registreringskrav.

2.2.9.4. Andra sektorer som allmänt påverkas (och därmed också den gränsöverskridande handeln) av olika tekniska hinder är:

- Läkemedelsprodukter: nationella försäkringssystem, priskontroll, förbjudna ingredienser, registreringsförfaranden.
- Motorfordon: olika skattesatser, åldern på begagnade bilar.
- Maskiner: höga kostnader för kontroller och bedömning av överensstämmelse med normerna, olika nätspänning, skillnader i gastillförsel, olika sorters stickkontakter.

(¹) — 34 % av handeln är redan harmoniserad i enlighet med den gamla metoden (detaljerad harmonisering).
 — 17 % av handeln omfattas redan, eller kommer snart att omfattas, av den nya metoden.
 — 25 % av handeln är underkastad icke harmoniserade nationella tekniska föreskrifter och är följaktligen beroende av principen om ömsesidigt erkännande.
 — 19 % av handeln omfattas av avtal om ömsesidigt erkännande, men hälften (10 %) utgörs av produkter som redan harmoniserats i enlighet med den nya metoden.
 — endast 15 % av handeln omfattas inte av någon harmonisering eller avtal om ömsesidigt erkännande.

— Leksaker: förbud mot vissa marknadsföringsmetoder, säkerhetskrav.

— Medicinsk utrustning.

2.2.10. Bland de tekniska krav som kommittén har behandlat i sina olika yttranden, och med tanke på de områden som diskuterats ovan där små och medelstora företag upplever större eller mindre svårigheter, kan man också nämna de problem som i synnerhet kan beröra små och medelstora företag i gränsregioner.

2.2.10.1. Ca 500 nya produktstandarder fastställs varje år, men om de inte följs upp och kontrolleras i samma takt skapas osäkerhet. Detta kan avsevärt påverka aktiviteterna inom små och medelstora företag vars dagliga verksamhet finns i gränsregioner. Företagen har ofta relativt korta tidsfrister att hålla sig till, vilket inte ger utrymme för tveksamheter eller förseningar på grund av oklara tekniska krav.

2.2.10.2. De tekniska kraven när det gäller säkerhetsstandarder, till exempel gasinstallationer, elektricitet och andra områden inom byggbranschen, kan leda till problem då en medlemsstats lagstiftning skiljer sig från grannlandets. I sådana fall är det viktigt att undersöka om det föreligger diskriminering eller konkurrensnedvridning.

2.2.10.3. Allmänt sett förväntar sig små och medelstora företag i gränsregionerna hela tiden bättre information när det gäller vilka tekniska krav som finns i grannländerna. Förutom språkproblem kan det finnas problem som gäller definition och tolkning av tekniska bestämmelser, både på nationell nivå och gemenskapsnivå, vilket kan utgöra hinder för gränsöverskridande verksamhet.

2.2.10.4. Det kan i gränsregionerna visa sig vara fruktbart att undersöka vad som är de bästa formerna för gränsöverskridande samarbete när det gäller överföring av ny teknologi, eventuellt i samarbete med teknologiska- och forskningsinstitut.

3. Förslag

3.1. Utan att föregripa vare sig de förslag som lagts fram av ESK i ett sextiotal yttranden om den inre marknaden, eller de rekommendationer som lagts fram av observationsgruppen för den inre marknaden sedan den instiftades 1994⁽²⁾, vill ESK — utöver de slutsatser

(²) Den inre marknaden 1993, EGT nr C 393, 31.12.1994.
 Den inre marknaden 1994, EGT nr C 39, 12.2.1996.
 Den inre marknaden 1995, EGT nr C 212, 22.7.1996.
 Affärskommunikation, EGT nr C 66, 3.3.1997.
 Tekniska standarder, EGT nr C 212, 22.7.1996.
 Offentliga marknader, EGT nr C 212, 22.7.1996.
 Krypterade tjänster, EGT nr C 30, 30.1.1997.

som dragits av de olika studier och analyser som gjorts, delvis tillsammans med kommissionen — betona ett antal åtgärder som skulle kunna förbättra den situation som beskrivits ovan. Dessa åtgärder faller inom olika instansers ansvarsområden.

3.2. EU:s ansvarsområde

3.2.1. I kommissionens rapporter om den inre marknaden diskuteras och dras ofta slutsatser i makroekonomiska frågor. ESK kritiserar inte alls denna metod att utvärdera resultaten av den inre marknaden. Vi anser ändå att det är nödvändigt att i större utsträckning rikta in sig på situationen på gräsrotsnivå i Europa, eftersom ESK anser att de "små frågorna" kan vara avgörande för utvecklingen av de "stora frågorna". De yttranden som ESK skulle vilja utarbeta om specifika problem förtjänar alltså att uppmärksammas av kommissionen och rådet.

3.2.2. En sådan inställning kräver tvivelsutan att man kan avskaffa en rad traditionella "gränser" som verkar finnas inom kommissionen och som hindrar metodiska insatser för samordning, integration och samarbete. Ett exempel är att de berörda parterna begärt att en handbok skall utarbetas för de små och medelstora företagen i gränsregionerna. Detta skulle naturligtvis kräva ett effektivt samarbete mellan olika generaldirektorat, eftersom EU:s politik och åtgärder inom dessa områden överlappar varandra (regionalpolitik, strukturfonderna, sammanhållningsfonden, integrerade program för små och medelstora företag, miljöskydd inklusive avfallshandling, fri rörlighet och bosättning, ömsesidiga erkännanden av examensbevis, avreglering av vissa branscher, offentliga anbud, beskattning, konkurrenspolitik osv.). Euro-infocenter skulle kunna vara delaktiga i ett sådant arbete.

3.2.3. ESK är positiv till att det inrättas kontor för att främja företagsverksamhet i gränsregionerna, enligt modellen med kontor som med kommissionens hjälp inrättats i Frankrike och Belgien (BDTE, Bureau de Développement Transfrontalier des Entreprises, kontor för att främja företagsamhet över gränserna). Sådana initiativ förtjänar brett stöd, i synnerhet i de regioner som inte har egna lämpliga administrationsstrukturer. Dessa kontor skall verka helt oberoende av nationella organ, och bör stödjas av kommissionens regionala och nationella kontor och EIC. De skall kunna meddela gemenskapens organ om hinder för den inre marknadens funktion, och i förekommande fall vidarebefordra klagomål till de ansvariga instanserna.

3.2.4. ESK värdesätter kommissionens pågående ansträngningar för att nå en bättre samordning av insatser-

na. Vi konstaterar också med tillfredsställelse att kommissionen och rådet lägger stor vikt vid att samordna insatserna för de små och medelstora företagen bättre inom de olika politikområdena. Vi begär också att denna positiva inställning inte skall gå förlorad genom okunnighet om de problem som finns i gränsregionerna.

3.2.5. I samband med detta anmodar ESK kommissionen att ta hänsyn till synpunkterna i detta yttrande när man utarbetar dokumenten som står på arbetsprogrammet för 1997. Här kan man nämna det arbete som GD XVI skall påbörja i form av en rekommendation om hur det gränsöverskridande samarbetet skall stärkas och om resultatet av och framtidsutsikterna för detta samarbete. Man skall också lägga fram ett meddelande om regional- och konkurrenspolitiken.

3.2.6. I kommissionen olika program för små och medelstora företag är det viktigt med en större öppenhet och anpassning av lagstiftningen till de verkliga förhållandena i gränsregionerna (programmen Leonardo, Sokrates, Craft, BriteEuram, Interreg, Leader, Adapt, Urban, Interprise, Eures, Lingua, strukturfonderna, osv.).

3.2.7. Ett förbättrat samarbete inom kommissionen på de områden som här diskuteras kan förmodligen lättast uppnås genom att GD XXIII — som har hand om små och medelstora företag — får en samordnande funktion. Håri bör också ingå inrättandet av en informations- och samrådsmekanism med observationsgruppen för den inre marknaden inom ESK.

3.2.8. ESK begär att kommissionen skall se till att även representanter för små och medelstora företag, som känner till de praktiska problemen i gränsregionerna, är delaktiga i framtida arbeten om Slim-initiativet. Samma sak gäller arbetena om kodifiering av EU-lagstiftningen, en kodifiering som blir mer och mer angelägen.

3.2.9. I kommissionens meddelande "Den inre marknadens följd och effektivitet" (dok. KOM(96) 520 slutlig av den 30 oktober 1996) redogörs för ett åtgärdsprogram som bland annat innefattar avskaffande av kvarvarande hinder. Om detta program skall kunna leva upp till förväntningarna måste de berörda parterna konsulteras så att man kan ta hänsyn till gränsregionernas speciella situation.

3.2.10. Företagens otillräckliga möjligheter att överklaga och att föra talan, bristen på snabb, välmotiverad och effektiv uppföljning samt mellanhändernas relativa maktlöshet när det gäller hinder bidrar alla till att förstöra den tillit som de små och medelstora företagen och deras representanter vill ha till EU. Det bör inrättas en mekanism för överklagande, allra senast i och med

kommissionens planerade åtgärdsprogram för den inre marknadens funktion. Innan programmet inleds bör man göra en analys av den aktuella situationen när det gäller bestämmelser och möjligheter att föra talan.

3.2.11. Euro-infocentrernas roll bör fastställas mer exakt när det gäller information uppåt och nedåt om den inre marknadens funktion. I samband med detta måste man se till att de ansvariga myndigheterna förser centrerna med den information som begärts, och att informationen är korrekt. I detta sammanhang skulle det kunna vara lämpligt att försöka inleda ett samarbete mellan informationscentra för små och medelstora företag och informationscentra för konsumenter.

3.2.12. För att fastställa praktiska och gemensamma ståndpunkter och lämpliga åtgärder bör kommissionen snarast möjligt, och i samarbete med ESK:s observationsgrupp för den inre marknaden, fastställa ett system där EIC, BDTE-kontor och berörda arbetsmarknadsorganisationer konsulteras regelbundet. Det är på sin plats att överväga nyttan av informationscentra och first-stop-shops.

3.2.13. ESK konstaterar att det på de berörda områdena redan finns kontaktpersoner och stödorganisationer som redan har tagit intressanta och nyskapande initiativ, men att dessa i många fall ignorerats eller underskattats. Det gäller att stödja dessa organisationer i deras arbete.

3.2.14. För att uppmuntra de berörda parterna att utforma och sätta igång program som underlättar de små och medelstora företagens integration i gränsområden, anser ESK att man bör utarbeta ett program med åtgärder och incitament. I programmet bör ingå bidrag eller finansiella fördelar för "bästa metoder", som i vissa fall kan tjäna som förebild för andra gränsområden.

3.2.15. När det gäller att fastställa och utnyttja tekniska standarder bör man stödja organisationer som NORMAPNE, knutet till UEAPME (europeiska organisationen för hantverk och små och medelstora företag), vars uppgift är att lösa specifika problem som de små och medelstora företagen — och i synnerhet företagen i gränsregioner — konfronteras med.

3.3. *Medlemsstaternas och de regionala organens ansvarsområde*

3.3.1. Ett antal av de ovannämnda förslagen som riktas till kommissionen, som är ESK:s direkta samtalspartner, gäller i lika hög grad medlemsstaterna och de regionala organen.

3.3.2. Det är naturligtvis nödvändigt att EU-lagstiftningen överförs till den nationella lagstiftningen och tillämpas korrekt i medlemsstaterna. I detta syfte bör de nationella myndigheterna se till att man tar tillräcklig hänsyn till "aktörernas", i synnerhet de små och medelstora företagens, problem i gränsregionerna.

3.3.3. Genom samordnade och välplanerade åtgärder kan medlemsstaterna bidra till att lindra språkproblemen.

3.3.4. Genom att ge lämplig information om vilka instanser och myndigheter som kan fungera som direkta samtalspartner, och för att centralisera klagomålsförfarandet från företag och deras organisationer gentemot medlemsstaterna, kan man bidra till att reda ut den oklara situationen som är till skada för alla parter.

3.3.5. Det skulle vara en god idé om medlemsstaterna och de regionala myndigheterna etablerade en väldefinierad och allmänt känd struktur med uppgift att utveckla relationerna med behöriga myndigheter i grannlandet (grannländerna) och införa en mekanism som skulle kunna göra det lättare att nå fram till praktiska lösningar och bilaterala avtal. Ett sådant tillvägagångssätt visar sig ha stor betydelse för att kunna eliminera hinder, som inte alltid beror på skillnader i lagstiftning, och som kan hanteras praktiskt. På samma sätt kunde man bidra till att återskapa den tillit till den inre marknaden, som är på väg att försvinna, om det i kommissionens regi upprättades kontaktorgan med uppgift att ta sig an problem av denna art. De socio-ekonomiska grupperna bör delta i denna process i så stor utsträckning som möjligt.

3.3.6. ESK är medveten om att det av olika skäl, som kan vara mer eller mindre objektiva (skillnader i lagstiftning och administrativa förfaranden) eller mer eller mindre subjektiva (ändrade vanor, osäkerhetskänslor, protektionistiska reaktioner), fortfarande finns en automatisk motsträvighet eller oenighet på regerings- och myndighetsnivå. Det är därför nödvändigt att utveckla åtgärder som gör att parterna bättre kan förstå varandras beteenden och på så sätt nå fram till ett modus vivendi, som kan accepteras av de berörda parterna. I detta sammanhang bör man beakta de lokala och regionala myndigheternas roll samt de positiva initiativ som tagits av företagen och deras organisationer. Dessa initiativ får inte betraktas som marginella åtgärder, utan de förtjänar tvärtom konkret uppmuntran.

3.3.7. Om kommissionen anser att gällande gemenskapsregler tillåter att de tekniska kraven kan uppfyllas på ett tillfredsställande sätt, finns det grund för att uppmärksamma möjligheterna att gå vidare med hjälp av bilaterala avtal vilket, om vissa samrådsvillkor uppfylls, skulle kunna leda till att situationen för de små och medelstora företagen vid gränserna blir mindre betungande.

3.4. *Fackliga organisationer, stödorgan och medlande organ*

3.4.1. Den roll som fackliga organisationer i små och medelstora företag spelar för utvecklingen av gränsöverskridande verksamhet och de positiva effekterna av deras initiativ för att höja medvetandet och för samarbete har betonats ett flertal gånger ovan.

3.4.2. Dessa organs möjligheter att intervensera och påverka inom de olika SMF-sektorerna är emellertid begränsade. De förringas kraftigt om visionen om en "gränskultur" konstant motverkas av handlingar och reaktioner, som hämmar de frivilliga åtgärderna och framtidsperspektiven. Dessa åtgärder kan ha många olika former. De kan syfta till att överkomma protektionistiska hinder och minska de negativa effekterna av missnöje och modlöshet. De kan förverkligas på olika plan: genom kampanjer med korrekt och direkt information, genom att starta lämpliga åtgärdsstrategier för företag som vill anta utmaningen med gränsöverskridande affärstransaktioner, genom att stödja olika samarbetsformer som är inriktade på nyttan och behovet av att samtliga berörda parter deltar, genom att förbättra systemen för investeringslån — eventuellt med passande bistånd från de penning- eller kreditinstitut som är verksamma i gränsregionerna — genom att presentera argument som bygger på en sund verklighetssyn och en mer global syn på den aktuella situationen och möjligheterna till utveckling. Det är inte någon lätt uppgift och genomförandet kan ge upphov till kritik från olika håll. Behållningen av detta arbete beror emellertid på viljan och kraften att ta på sig ansvaret för att stödja företagen och stå emot den turbulens som kan uppstå på olika håll. Liksom i andra sammahang är tron på ett "Med bor gar nas Europa" av avgörande betydelse. Det åligger de ansvariga politikerna inom EU att se till att denna tro inte raseras.

3.4.3. De direkt berörda organisationerna bör göra sig beredda att inte bara se de nya möjligheter som öppnar sig för företagen, utan också gripa tillfället att utveckla och lansera nya aktiviteter som syftar till brett samförstånd, inte bara inom de verksamma sektorerna utan även inom andra socio-ekonomiska grupper, inbegripet konsumenter i allmänhet, med syfte att ta tillvara, den eventuellt nya, rollen som medlare och förstärka sina strukturer, sin trovärdighet och effektivitet.

3.4.4. Med utgångspunkt i verksamheternas intressen och tidigare resultat måste dessa organ försäkra sig om lyhörddhet, förståelse och stöd hos alla de aktörer, som kan bidra till att skapa ett klimat, som ger

verksamheterna möjlighet att förena sina krafter på en utvidgad gränsöverskridande marknad.

3.4.5. ESK vädjar till de små och medelstora företagens europeiska sammanslutningar om ökad uppmärksamhet åt de problem som redogjorts för i detta yttrande och lovar dem ett effektivt och varaktigt samarbete på detta område.

4. Slutsatser

4.1. Ovan har redogjorts för de faktiska förhållandena och ett antal förslag har lagts fram. ESK och dess observatoriegrupp för den inre marknaden skall på grundval av detta dra vissa slutsatser med hänsyn till sin egen roll, dels som rådgivande EU-organ med bas i närings- och samhällslivets intressegrupper — däribland de små och medelstora företagen — och dels som ett organ med uppgift att övervaka den inre marknadens funktion.

4.2. I kraft av — och tack vare — sina förbindelser till de sociala och ekonomiska intresseorganisationerna bör Ekonomiska och sociala kommittén överväga hur den kan förbättra informationsutbytet med sina samtalsparter om behovet och möjligheten att engagera sig i utvecklingsprocessen hos de små och medelstora företagen i gränsregionerna. Samtidigt handlar det om att definiera de kommunikationsvägar som underlättar en mer systematisk övervakning, dels av uppföljningen av gemenskapens politik och program, dels av de resultat som uppnås av verksamheter i gränsregionerna.

4.3. Med utgångspunkt i detta yttrande — med dess redogörelse för de faktiska förhållandena och de åtgärder som bör vidtas — räknar ESK med att kunna dra full fördel av sin roll som kommissionens och Europaparlamentets direkta och privilegierade samtalspartner.

4.4. I denna fråga har ESK för avsikt att undersöka hur man bäst kan bidra till att samla in och vidarebefordra upplysningar om de erfarenheter som gjorts och framförallt om de försöksprojekt som påbörjats i de olika gränsregionerna i Europeiska unionen.

Bryssel den 23 april 1997.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Tom JENKINS